

בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף עג.

המעמר והוא שמאסף העמרים אחר שהניחום הקוצרים במקומם וצוברם במקום אחד וקושרם

אגלי טל, מעמר א"ד:

...דשורש מלאכת העימור שקושר אגודת שבלים ועושה עומר לא יתפרדו... משא"כ המעמיד ערימת חייטין או שאר פירות שאינם מתדבקים לית בי' משום עימור...

תלמוד בבלי מסכת שבת דף עג:

אמר רבא: האי מאן דכניף מילחא ממלחתא - חייב משום מעמר. אביי אמר: אין עימור אלא בגידולי קרקע.

ספר אור זרוע חלק ב - הלכות שבת סימן נז

והמעמר... ונ"ב הדלכה כרבא דיש מעמר שלא בגידולי קרקע ואיני יודע למה כתב ה"ר משה מיימון אין עימור אלא בגידולי קרקע... עכ"ל. העימור עצמו יפה פירש אלא זה שפירש דאין עימור אלא בגידולי קרקע [קשה] והא קי"ל הלכה כאביי בע"ל קג"ם ותו לא.

רמב"ם הלכות שבת ח"ה:

...המעמר אוכלין... ואין עומר אלא בגדולי קרקע.

רמב"ם הלכות שבת כא"א

המדבק פירות עד שיעשו גוף אחד חייב משום מעמר, לפיכך מי שנתפזרו לו פירות בחצרו מלקט על יד על יד ואוכל, אבל לא יתן לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה כדרך שהוא עושה בחול, שאם יעשה כדרך שהוא עושה בחול שמא יכבשם בידו בתוך הקופה ויבא לידי עימור, וכן אין מקבצין את המלח וכיוצא בו מפני שנראה כמעמר.

שולחן ערוך או"ח הלכות שבת שמיט:

אסור לקבץ מלח ממשרפות המלח, שדומה למעמר, וכן אסור לקבץ כל דבר ממקום גידולו.

אגלי טל, מעמר ו

ותולדות מעמר מדבריהם. לדעת הפוסקים דאין עימור מן התורה אלא בגידולי קרקע הוא המקבץ דברים שאינן גידולי קרקע כגון ביצים או מלח...

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ד.

משנה. מביאין עצים מן השדה מן המכונס, ומן הקרפף אפילו מן המפוזר.

תוספות מסכת ביצה דף לא. ד"ה מן הקרפף

תימה הא הוי מעמר דהוא אב מלאכה וי"ל דלא שייך עומר אלא במקום שגדילים שם...

חידושי הריטב"א מסכת שבת דף עג: ד"ה אביי אמר

הקשו בתוספות... ותירצו שאין משום מעמר אלא במעמרו במקום גדולו או מעיקר תחלת מקום לקיטתו כמקושש בשדה וכדוהו אמרינן הכא האי מאן דכניף מלחא ממלחתא דדוקא ממלחתא...

שו"ת מהר"ח אור זרוע סימן ריד

המעמר, לא ידעתי פירושו?... ושמה מה שמגבב מן החצר אין זה עומר. אלא כעין עומר שבולים שמקבצם כדי שיהו יחד ולקושרם יחד או שישכנו יחד שלא יפזרו הרוח. וגם שלא ידרסו ברגלי אדם ובהמה כשהם מפוזרים ובקל נאבדים בכמה ענינים כשהם מפוזרין כל שבולת בפני עצמן. אבל קסמין שבחצר שאינו מקבצם אלא כדי להדליקם לאלתר, אינו מקבצם אלא שטורח לו להדליק כל קיסם או לזרוק כל קיסם לבדו למדורה ולא בשביל תיקון הקסמין ושמירתם מקבצם אין זה מעמר...

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף יג:

דתנן: איזהו גרנן למעשר? ... משיעמיד ערמה... ואילו גבי שבת - העמדת ערמה פטור! אלא מאי אית לך למימר - מלאכת מחשבת אסרה תורה...

רש"י מסכת ביצה דף יג:

אלא מאי אית לך למימר - אף על גב דלמעשר הויא מלאכה, לשבת - מלאכת מחשבת שהיא מלאכת אומנות, אסרה תורה, שנשמכה פרשת שבת למלאכת המשכן בויקהל, והתם מלאכת מחשבת כתיב.

ושלא פקסו משיעמיד ערמה - כלומר ואם עד שלא פקסו העמיד ערמה מהן, כמין כרי - הוקבעו, אלמא: העמדת ערמה הויא גמר מלאכה למעשר, ולענין שבת, משהביא בצלים לביתו - אין העמדת ערמה מלאכה.

תוספות ר"ד מסכת שבת דף עג:

והמעמר... ואי קשיא א"כ נתפזרו לו פירות בחצרו או בשדה וליקטן יתחייב משום מעמר תשובה אין מעמר אלא בשעת תלישתו מן הקרקע שזה הוא תחלת ליקוטו אבל פירות שנלקטו כבר ועכשיו נתפזרו אין זה מעמר:

אגלי טל, מעמר ב"ג-ח

...ואולי י"ל לדעתו דכמו... שאין טחינה אחר טחינה... הרי דכשנעשה בו המלאכה מכבר אף שחזר למקדם כמו בטחינה אף שנעשה מצה שוב אין בו טחינה וה"נ בנתפזרו פירות כיון שכבר נתאספו אין עימור אחיר עימור... אבל עימור שחיובו רק משום שגדל בקרקע וכיון שמשעה שנתלשו מן הקרקע כבר ה' מעומר לא שאח"כ נתפזרו שוב אין בו חיוב משום שגדל בקרקע.

ערוך השולחן או"ח שמיט:

...ופשוט הוא דלא שייך מעמר אלא בתבואה ופירות שלא נאפו ולא נתבשלו וגם לא נטחנו שעדיין הם כנקצרים וכתלשים דאל"כ יהא אסור בשבת להניח כמה לחמים למקום אחד או להניח כמה מיני פירות זה אצל זה אלא ודאי דהאיסור אינו אלא בהלקטם מן השדה ומן הגינות ומן האילנות ולא כשהם בבית וכ"ש לאחר טחינה ואפי"ה ובישול...

רמב"ם הלכות שבת ח"ו:

המקבץ דבילה ועשה ממנה עגול או שנקב תאנים והכניס החבל בהן עד שנתקבצו גוף אחד, הרי זה תולדת מעמר וחייב וכן כל כיוצא בזה.

אגלי טל, מעמר ב"י

ובזה מיושב... לדעת הרמב"ם... דאין חילוק בין מעמר לשאר מלאכות ואפילו שלא במקום גידולו ח"ב.

שולחן ערוך או"ח הלכות שבת שמיט:

המקבץ דבילה ועשה ממנה עיגול, או שנקב תאנים והכניס החבל בהם עד שנתקבצו גוף אחד, הרי זה תולדת מעמר וחייב, וכן כל כיוצא בזה.

משנה ברורה שמיט:

ה"ז תולדת מעמר - שדרכן של אותן הפירות לחברן באופן זה ועיין בנשמת אדם שמצד דאף כשעושה כן בבית חייב משום מעמר דבאופן כזה עשוי לעשות גם בבית כבשדה וכ"כ בספר מעשה רוקח ע"ש:

שולחן ערוך הרב או"ח שמיט:

המעמר... ואין עימור אלא כשמאספו במקום גידולו... וכן המאסף פירות ומקבצן יחד במקום שנפלו מן האילן אבל אם נתפזרו במקום אחר מותר לקבצם... (ויש אומרים שהמדבק פירות עד שנעשו גוף אחד חייב משום מעמר אפילו שלא במקום גידולם כגון) המקבץ דבילה ועשה ממנו עיגול או שנקב תאנים והכניס החבל בהם עד שנתקבצו ונעשו גוף אחד הרי זה תולדת מעמר וחייב... (וצריך להחמיר כדבריהם):

שביתת השבת, מעמר ה

יש מי שאומר שהמחריז מרגליות או קארעלין על החוט יש בזה איסור מעמר לפי שהם גידולי קרקעות.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמג:

תנו רבנן: נתפזרו לו פירות בחצר - מלקט על יד על יד ואוכל. אבל לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.

מגיד משנה הלכות שבת כא"א

פירש רבינו מפני חשש עומר והוא חשש רחוק וטעמו צ"ע... והרמב"ן פירש כגון שנפלו בחצרו בתוך צורות ועפרורית שבחצר והיינו דנקט חצרו לפי שביתו עשוי הוא להתכבד ואין צורות ועפרורית מצויין בו והטעם משום דמיחזי כבורר וקצת נראה כן מן התוספתא ע"כ דבריו.

חידושי הרשב"א מסכת שבת דף קמג: ד"ה נתפזרו

...כתב מורי הרב ז"ל [=ר' יונה] בהלכותיו כגון שנתפזרו לו בחצרו אחת הנה ואחת הנה, אבל במקום אחד מלקט לתוך הסל.

שולחן ערוך או"ח הלכות שבת שלה:ה

נתפזרו לו פירות בחצר, אחד הנה ואחר הנה, מלקט מעט מעט ואוכל ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקופה; ואם נפלו במקום אחד, נותן אפילו לתוך הסל, אלא אם כן נפלו לתוך צורות ועפרורית שבחצר שאז מלקט אחד אחד ואוכל, ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקופה.

משנה ברורה שמיט:

כל דבר - ... כל דבר הגדל מן הקרקע ובזה חייבא נמי איכא כשמקבצן במקום גידולן דזהו מלאכת מעמר גופא והאי דנקט המחבר בלשון אסור להורות לנו דשלא במקום גידולן כגון שנתפזרו פירות בבית אפילו איסורא נמי ליכא כשמקבצן יחד...

אליה רבה שלה:ה

ולא יתן וכו'. ובשמחת תורה שנוהגין לפזר פירות והבנים מלקטים ונותנים לסלים ולקופות, דכיון שמשום שמחה עושין לא הקפידו (מלבושי יום טוב סק"א)...

Rabbi Yitzchak ben Moshe

1180-1250

Rabbi Yitzhak ben Moshe lived in Vienna, Austria and is best known for writing the Or Zarua. He was a student of the Ra'avya and the rebbe of the Maharam of Rothenburg and many ba'alei haTosafot. The Or Zarua is one of the most important works published by Ashkenazi Rishonim, and it contains psak, perush, teshuvot, and is also organized by masechet.

Rabbi Chaim Eliezer ben Yitzchak Or Zarua (Maharach Or Zarua)

1250-1310

Rabbi Chaim was the son of Rabbi Yitzhak of Vienna, who was known as the Or Zarua (the sefer he wrote), a very important sefer of psak. It was so important that his son is even known by the name of his father's sefer, but also because he wrote a sefer commenting on the Or Zarua known sometimes as the Simanei Or Zarua, the Or Zarua Hakatan, Or Zarua Hakatzar, etc. He was orphaned at a young age and did not get to learn from his father. Instead he learned from the Maharam of Rothenburg and the Rosh. He lived most of his life in Germany, though at the end of his life he lived in Magence. Rabbi Chaim wrote many teshuvot, that were collected many hundreds of years after his death and published as "Teshuvot Maharach Or Zarua," and more were added into later printings, and some include a collection of his derashot and piskei halakha.

Rabbi Yeshaya ben Rav Mali diTrani (Rid)

C. 1180 – c. 1250

Rabbi Yeshaya was born in Trani, Italy and is known as one of the greatest of Italian Rishonim. He learned from Rav Simcha of Shapira and was a frequent correspondent with many gedolim, as his letters are cited or included in many collections of teshuvot, including the Or Zarua. In Trani he established a beit midrash where they studied using the methodology of Tosafot. He was very prolific. He wrote a sefer of short psakim called Piskei Harid, hundreds of which are cited by the Beit Yosef and other poskim, in his grandson's sefer Piskei HaRiaz, and elsewhere. He wrote Sefer Hamachria, a sefer where he weighs in and paskens many tough halakhot that were disagreed upon by the gedolei ha-dor preceding him. He also wrote teshuvot, a perush on the Torah, Rashi, and Nach, some piyutim and more. But his best known sefer is the Tosafot Rid – his chiddushim on the Gemara, which we have on 19 masekhtot.

Rabbi Vidal of Tolosa

c. 1300 – c. 1370

Rabbi Vidal was a Spanish rabbi best known as Ha-rav Ha-maggid, for his main work – the Maggid Mishneh, a commentary on the Mishneh Torah. He was one of the first to write a perush on the Rambam, and is considered one of the greatest of them, even though today we have his perush on less than half of it. He was friends with the Ran, who was a student of a student of the Rashba. He often explains sugyot according to the Rashba, but will quote Ramban, Rabbeinu Yona, Ra'ah, and others. He tries to find the source for the Rambam's halakhot and tries to explain the difficulties in his words, especially to defend him against the Ra'avad, but even he is sometimes forced to accept that the Rambam's wording is difficult.

Rabbi Eliyahu ben Rav Binyamin Wolf Spira

c. 1660-1712

Rabbi Spira was the rav of Tiktin, and later was a rosh yeshiva in Prague. He wrote Eliyahu Zuta, a perush on the Levush, relating to Shulchan Arukh Orach Chaim. He also wrote Eliyahu Rabbah containing discussions on Orach Chaim, which was printed posthumously by his son. It also is based on the Levush, even if normally printed with the Shulchan Arukh. He was the brother-in-law of Rav Yaakov Reischer, a prolific author including the Chok Yaakov and dayan of Prague, and he was a student of Rav Avraham Gombiner, author of the Magen Avraham.